

Received: 14.12.2019

Accepted: 18.12.2019

Published: 29.01.2020

JOTS, 4/1, 2020: 188-214

Horezm Türkçesi ile Yazılan Kur'ân Tercümesinin Meşhed Nüshasından Bazı Parçalar (IV)

Some Passages in the Mashhad Manuscript of the Translation of the Qur'ân written in Khorezmian Turkic (IV)

Osman Fikri SERTKAYA

İstanbul/Turkey

E-mail: sertkayaof46@gmail.com

The first translations of Qur'ân in Eastern Turkish (Karakhanid) was written in 1334 (Türk İslâm Eserleri Müzesi Library in İstanbul-Turkey, in the shelf number 73). Another interlinear translation of Qur'ân in Eastern Turkish (Khorezmian Turkish) was written in 1337 (Astan-i Quds-i Razavi Library in Mashhad-İran, in the number 293). In this article, it is focused on Sura al-hâ-mim 'ayn sin qâf and other some passages in the manuscript.

Key Words: Khorezmian Turkic, interlinear Qur'ân translation, Mashhad Manuscript, Sura al-hâ-mim 'ayn sin.

0. Metin ve Üzerinde Yapılan Çalışmalar

İran’da Âstân-ı Kuds-i Razavî Kütüphanesi, 293 numarada kayıtlı olan yazma, Kur’ân, satır altı tercüme ve kısmî tefsir ihtiva etmektedir. Kur’ân, Seyyidi’l-Ebbâriy / Şeyh Yûsuf İgneçi oğlu Muhammed tarafından Horezm Türkçesi ile kaleme alınmış ve hicrî 10 Şabân 737 = miladî 14 Mart 1337 Cuma günü tamamlanmıştır. Yazmanın tavsifi için bk. Şimşek-Sertkaya 2015: 1382-1412 ve Rezai 2016: 1094-1113.

Sertkaya 2018b’de yazmadaki Sâd sûresinin 31., 32. ve 33. âyetlerinde geçen kısmın tefsir bölümü, Sertkaya 2019a’da “Hz. Mûsâ ile Deccâl” bölümlerinin tefsir metni, yine Sertkaya 2019b’de es-Secde sûresinin tercümesi ile ilgili Lut kentlerinin, Firavun’un ‘Ad, Semûd, Nûh Halklarının ve Kârûn’un yok olmalarının tefsir metni işlenmişti.

Bu dördüncü bölümde ise Tevrat’tan hazırlanmış 28 soruyla Hz. Muhammed’in imtihanı ve dört halife, Ebûbekr, Ömer, Osman ve Ali, için inen âyetlerin tefsiri yer almaktadır.

1. Metin

[77a]

⁵hâ-mîm ‘ayn sin kâf sûresi-niñ tercümesi bu turur.

⁶bu hâ-mîm ‘ayn sin kâf sûresi mekkede inmiş turur taķı bu biş ħarf mu‘cem ħurûf-larındın turur. ⁷yime anlardın turur kim bilgelerge bu ħurûf-lar içinde söz telim turur. üküşreki anıñ ⁸öze tururlar kim bu ajun rûzgârı-nıñ saķışı turur. ol kündin kim tañrı törütmek¹<-ke> ⁹başladı. ol kün-ke tigi kim bu ajun tükegey.

ķaçan yalavaç, ‘aleyhi’-s-selâm, bu sözni ¹⁰oķıdı erse, Mekke-lik tañğuçı-lar redd boldılar. yalavaç ķatıña keldiler taķı aydılar: ¹¹“sen bu ķur’ân-nı özünđin ayur sen”. bir ekindi-ke aydılar. “muħammed yalğançı turur. yime bu sözlerni

¹ yaratmak.

¹²yalğan ayur kim ‘men yalavaç turur men’ tañrı-dın. keliñ-ler! medîne tapa baralım. anda ¹³cuhūdlar bar, hişārlar içinde. anlardın aytğular qolalım. bu muḥammedni ol aytğular birle

[77b]

¹sınağalım”. eger bolmasa biz andın qutulalım. bū cehl bin hişām taqı velid bin müğire ²ikegü qoptı-lar. yime medîneqa keldiler. ḥayberliğ cuhūdlar qatında beni qurayza vādī’l-qurâ ³fedek kişi-leri cuhūdlar erdiler. tevrât-nı bilür erdiler. anlar burun-dın baḥtanaşsar ⁴-dın qaçmış erdiler. medîne tigresinde hişārlar itmiş erdiler. bu ikegü keldiler taqı bu ⁵cuhūdlar<ı> yığdılar. yime aydılar: “biliñler kim bizniñ aramızda bir er çıkmış turur kim ⁶yalavaçlıq da’vâ qılır. yime ayur kim “men tañrı-nıñ yalavaçı turur men” taqı nirseler oqır. taqı ⁷aytur: “bular tañrı-nıñ sözleri turur”. biz bilmes miz yalğan mı ayur yoqısa² çın mu ayur. ⁸bizniñ öze kökdin kitāb yok. sizlerge bar. kerek kim tevrât-dın aytğular çıqarsañız ⁹qatığ. andın aytğay miz. eger yalavaç erse, yanut eğğü birgey andağ kim tevrât içinde turur. bilgey miz kim ¹⁰ol ḥaqq yalavaç turur. eger yanut eğğü birmes bolsa, bilgey miz anıñ yalğançılığını. anıñ ¹¹sözün eşitmegey miz. cuhūdlar tevrât-dın aytğular çıqardılar. anlardın biri<ncisi> bu erdi kim: ¹²aydılar: “ayğıl! tañrıñ qayda turur? ni qılır? neteg turur? ikincisi ol turur kim: ¹³bu ajundın qaç yıl keçmiş turur? qaç yıl qalmış turur? üçüncisi ol kim: cān ni turur?”

[78a]

¹qayda turur? ne neñ ol? törtüncisi: ol kim timür kimniñ elginde yumşadı? mūm ²teg boldı? bişincisi: ol kim tuç kimge aqtı? andın bir kind itti. ol kind qayda turur? ³altıncısı: ol kim erdi kim bu ajunda uçmaq itti? ol uçmaq qayda turur? ⁴yitincisi: ol kim qan-nı ilkin kim tökti? yir yüzi öze. sekizincisi: ol kim ⁵ilk otqa kim yüküندی? tokqızıncısı: ol kim ilk but-qa kim tapandı? onıncısı: ⁶ol kim isrüt-ken içgü ilk kim içti? mundağ yigirmi sekiz aytğū turur. ⁷qamuğı ayılmış turur kitāb ilkinde. el-baqara süresinde.

bu aytğularnı cuhūdlardın ⁸aldılar muḥammedni sinamak üçün. cuhūdlar bu meselelerni mekkelig tanguçı-larqa ⁹birdiler. ebu cehl, *la’netu’l-lāhi*, aydı: biz

² azu.

bu aytgularnı mekke tapa ilteliñ. muhammed ¹⁰yanut birse, biz ni bilgey miz çın mu ayur yoqısa³ yalğan mu ayur? kerek kim ikki ¹¹üç bilgelerdin bizniñ birle ıgay siz. muhammed yanut birse, bilgeyler. tevrât ¹²içinde mundağ mu turur? yoqısa⁴ öñin türlüğ mu turur? bizge ayğay-lar. cuhūdlar üç ¹³kişi-ni çıqardılar. öz aralarındın bilgereklerini. bilgiler birle ıdılar. anlar

[78b]

¹keldiler. yime yalavaç-dın sordılar. bu meselelerni. yalavaç aydı: yarın bu ²meselelerka yanut birgey men. aymadı kim *inşā'allāh* tiyü. toqkuz kün keçti. yalavaç, ³'aleyhi'-s-selām, yanut birmedi. anlar aydılar: "muhammed<-niñ> tañrısı muhammedka buşmış⁵ turur ⁴kim aña uqturmas" bu meselelerdin. yalavaç<-niñ> köñli tar boldı kâfirler<-niñ> sözindin. ⁵cibril, 'aleyhi'-s-selām, keldi. bu sözni keltürdi kim *bismi'l-lāhi'r-raḥmani'r-raḥīm* ⁶ve'd-duḥâ ve'l-leylî izā secâ⁶ aydı: "bu kün ḥurmeti üçün kim toğar taqı bu ⁷tün üçün kim kelür". tañrı<ñ> seniñ buşmış turur. sini düşmen tutmuş turur. ⁸bu toquz kün kim kelmedim. anıñ üçün erdi kim sen aydıñ: "yarın ayğay men" taqı ⁹"inşā'allāh" aymadıñ. timekiñ kerek erdi. yime bu âyet-ni kiltürdi kim ¹⁰ve lā tekūlenn^e li şeyⁱⁿ innâ fâil^{ün} zālik^{en} ğad^{an} illā en yeşā allāhu⁷ aydı: "ni kim ¹¹kılsañ sen, yarın andağ kerek kim ayğay sen, bu iş<-ni> kılğay men, yarın *inşā allāh*". ¹²andın kiñin meselelerka yanut birdi. aytmış erdiler kim "tañrı neteg turur? ¹³yanut kiltürdi: *bismi'l-lāhi'r-raḥmani'r-raḥīm kul huva'l-lahi aḥad. es-sûre*⁸ (112/1).

³ azu.

⁴ azu.

⁵ öwkele<n>miş.

⁶ 93. Duhâ sûresi, 1.-2. âyetler. "Rahman ve rahîm (olan) Tanrı'nın adı ile. Kuşluk vaktine and olsun. Sükûna erdiği zaman geceye and olsun".

⁷ 18. Kehf sûresi, 23.-24. âyetlerden. "Hiç bir şey için 'Ben bunu yarın yaparım' deme. Meğerki o şeyi Tanrı dilemiş olsun".

⁸ 112. İhlas sûresi, birinci âyet. "Rahman ve rahîm (olan) Tanrı'nın adı ile. O Tanrı birdir ve tektir".

[79a]

¹“aygıl! tañrı bir turur⁹. añar hîç iş ermez. şamed turur¹⁰. ya’nî şamed ol bolur kim ²otrası kuruğ bolmasa. taķı hîç nirsege hâceti kelmese. yigü, içgü, keğgü kalı ³kanca sar<i> turur. yime kim ersedin tođmadı¹¹. kim erse andın tođmadı¹². aña menzeke yok¹³. ⁴tañrı şıfat-ları telim turur mundağ. velî andağ artuķ kim ol aymış biz yime aymas miz. ⁵bu yawlaķ tükell turur. yana ol kim aydılar: “tañrı ni iş kı-lur?” cibril ‘aleyhi’-s-selām bu ⁶āyet<-ni> keltürdi. taķı aydı: anlarınñ öze oķıgıl. *kulillā hümmē mālike’l-mülk*¹⁴. bu yirge ⁷tegi kim *inneke ‘alā külli şey’in kadīr*¹⁵ aygıl. tañrı kamağ müllketler idisi turur. ⁸pādşahlarnınñ pādşāhı turur. kimge kolsa, erk-liglik birür. kimdin kolsa, ⁹alur. kimni kolsa, ağırlayur. kimni kolsa, uçuzlayur. yana aydı: *tūlicū’n-nehāra*-dın ¹⁰*bi ğayri hisāb*-ka tigi¹⁶. ya’nî tün-ni kün-ge kigürür yime kün-ni tün-ge kigürür. tirig-ni ölüğ-din ¹¹çıkarur taķı ölüğni tirigdin çıkarur. taķı nirseler birür añar kim koler saķışsız. bu tirig<-ni> ¹²ölüğ-din çıkar-maķ ol turur kim tirig *mūs<-ni>* ölüğ yumurtkadin çıkarur. yime aymışlar: ¹³tañguķı<-ni> kirtinmiş-din çıkarur taķı tañguķı-lardın kirtinmiş kişı-ler çıkarur.

[79b]

¹tañguķı-lar ölüğ tururlar. kirtinmiş kişı-ler tirig tururlar.

ol kim aydılar. uluğ kün ²kaķan bolur? cibril, ‘aleyhi’-s-selām, bu āyet<-ni> kil-türdi. *yes’elūneke ‘ani’s-sā’ati eyyāne mürsāhā el-āyet*.¹⁷ ³aydı: sindin sorarlar uluğ kün kaķan bolur? sen uluğ kün-din bilmes sen. sen bir yalavaķ ⁴turur sen,

⁹ 112. İhlâs sûresi, birinci âyet.

¹⁰ 112. İhlâs sûresi, ikinci âyet.

¹¹ 112. İhlâs sûresi, üçüncü âyet.

¹² 112. İhlâs sûresi, üçüncü âyet.

¹³ 112. İhlâs sûresi, dördüncü âyet.

¹⁴ 3. Âl-i İmrân sûresi, 26. âyet. “De ki ey mülkün sahibi Tanrım.

¹⁵ 3. Âl-i İmrân sûresi, 26. âyet. Mülkü dilediğine verir, dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini azîz kılar, dilediğini alçaltırsın, iyilik elindedir. Doğrusu, Sen her şeye kâdirsin.”

¹⁶ 3. Al-i İmran suresi, 26. âyetten. “ ... gündüzü geceye geçirir, ölüden diri, diriden ölü çıkartırsın, dilediğini hesapsız rızıklandırırın”.

¹⁷ 79. Naziat sûresi, 42. âyet. “Sana kıyametin ne zaman kopacağını soruyorlar. Sen onu ne zaman bileceksin?”

korçutçu. yine yarlıkadı: *ke ennehum yevme yeravnehā lem yelbesû illâ ‘aşıyyeten ev duhāhā*.¹⁸ ⁵aydı: andağ çalı ol üd kim körgey-ler uluğ kün saşınurlar dünyā içinde bir irte turdılar. ⁶azu⁹ bir aşıām kördiler tap.

ol kim sordı-lar cān ni turur? cibril aydı: bu āyet<-ni> okıgıl! ⁷kuli’r-rūhu min emri rabbi ve ma ūtītüm mine’l-‘ilmi illâ kalîla el-āyet.²⁰ aydı: saña ayturlar: ⁸“cān ni turur”? aygıl kim: cān taşrı-nıñ yarlıg²¹-larındın turur. bu bilig<-ni> kim ersege ⁹birmemiş turur. rūh yime cibril-niñ atı turur. andağ kim yarlıkar: *tenezzelü’l-mekâiketⁱⁱ ve’r-rūh^u*.²² ¹⁰aydı: leyletü’l-çadr tüni cibril iner, öñin firışteler birle, ol kişı-ler tapa kim taşrı-ğa ¹¹taparlar. anlarça sewünç uçmağ birürler.

ol kim sordılar kim timür kimniñ elginde yumşadı. ¹²ni kim çolur erdi-ler andın çılur erdi. yalavaç aydı: {adl} dāvud erdi kim anıñ elginde timür ¹³yumşar erdi. andın yarığ iter erdi. ol yarığ-lardın kişı-lerde telim çalmış turur. ol kim

[80a]

¹sordılar kim: ağıan tuç yulı kimge erdi? aydı: ajun içinde kim ersege ²yok erdi, süleymān-dın öñin, bu ol turur kim taşrı yarlıkar: *ve erselnā lehû ‘aynel³ kırı el-āyet*.²³ süleymān ol tuç birle yek-lerge bir yaban içinde bir kind ittürdi. ⁴telim kişı-ler ol kindni kördiler.

cihān içinde taşsuğ-lardın bir ol turur. ol kim ⁵uçmağ itti, yir yüzinde. şeddād din²⁴ ‘ād irdi. hūd birle sözleşti. hūd aydı: ⁶“taşrıge kirtingil! saña uçmağ birgey”. şeddād aydı: “uçmağ ni bolur”? hūd yalavaç ⁷uçmağ sözini aydı. şeddād aydı: “men kendü ajunda mundağ uçmağ itkey men”. yime ⁸uçmağ itti. taşrı, ‘azze

¹⁸ 79. Naziat sûresi, 46. âyet. “Onu görecekleri gün onlar, dünyada sanki bir akşam veya onun kuşluk vaktinden başka durmamışa dönecekler”.

¹⁹ ya.

²⁰ 17. İsrâ sûresi, 85. âyeti. “De ki: ‘Ruh rabbimin işlerindedir. Size, ancak az bir bilgi verilmiştir.”

²¹ buyruk.

²² 97. Kadr sûresi, 4. âyetin başı. “O gecede melaikeler ve ruh (Cebrayil) ...”.

²³ 34. Sebe sûresi, 12. âyetten. “Erimiş bakır madenini ona sel gibi akıttık”.

²⁴ bin olmalıdır. Yanlışlıkla *din* yazılmıştır.

ve celle, yarlıkar: bi ‘ādın ireme îzāti’l-‘imād²⁵ ajun-nı irtedi²⁶, ⁹altun kümiş-din. ol uçmak öze anıñ üzre bir tiwe bir kümiş-ge birür erdi. kişi alumas ¹⁰erdi. kümiş-sizlikdin.

ol kim aydılar: ilk nā-haqq kan-nı kim tökti? aydı: kâbil erdi. ¹¹âdem-niñ oğlı kim öz қадаşını öldürdi. yime kâbil erdi. kim ilk otқа yükünmek turası? ¹²kemişti. esritgü içgü nime kâbil ilk içti.

ilkin burhan-қа tapunmaq<-nı> cemşid çıkardı. ¹³bu kamuğ ayılmış turur el-bakara sûresinde, veli bu keçmişlerdin munda bu kes tap turur kim bu sûreniñ

[80b]

¹inmeki üçün yağ kıldımız.

ha-mim-ler ögdisi tört iş-ler birle turur.

²veli bu sûreleri yiti turur. sûrelerde telim tañsuq-lar turur. bu yiti sûreni ³arāyis²⁷ü’l-қur’ān oқırlar. birer²⁸ güruh taқı besātın²⁹ü’l-қur’ān ayturlar. bir ekindi-de ⁴kiđin yāđ kılmış turur.

andağ kim tañrı yarlıkar: *fe mā ütütüm min şey’in* ⁵*fe metā ‘u’l-ḥayāti’d-dünyā <ve zinetuhā> ve mā ‘inde’l-lāhi ḥayr^{um} ve ebқâ li’l-lezīne amenū ve ‘alâ rabbihim yete-vekkülün^e* ³⁰

⁶bu āyet ebū bekr şānında inmiş turur. tañrı, ‘azze ve celle, yarlıkar: “ol kim sizlerge ⁷birilmiş turur, bu ajunlık nirseler turur. ol kim tañrı қatında turur raḥmet-din, ⁸ni‘met-din, uçmaq-dın, tañrı-nıñ dīdārındın eğgürek turur. li’l-

²⁵ 89. Fecr sûresinin 5.-6. āyetlerinden. “Görmedin mi Rabbin Âd (kavmine) ne yaptı?”.

²⁶ istedi.

²⁷ kelin-ler.

²⁸ bir ögür.

²⁹ bostan-lar.

³⁰ 28. Kasas sûresi, 60. āyet Kur’ân’da *fe mā ütütüm min şey’in* ⁵*fe metā ‘u’l-ḥayāti’d-dünyā <ve zinetuhā> ve mā ‘inde’l-lāhi ḥayr^{um} ve ebқâ e fe lâ ta’kılun^e* şeklinde geçiyor. “Size verilen her hangi bir şey dünya hayatının bir geçimsizliği ve süsüdür. Tanrı katında olan ise daha hayırlı ve süreklidir. Aklınız ermiyor mu?”.

lezīne āmenû ve ‘alâ’⁹ rabbihim yetevakkülun^{e 31} ya’nî ebâ bekr eş-şiddîk-nı mü’min atadı. mütevekkil atadı. taķı¹⁰ aydı: kim: “men taŗrı ebū bekrķa anutmuş turur men. aŗa yigrek ol nirselerdin kim sizlerge¹¹ birdim”. bu ajunda ilkin anı yāđ kıldı. anıŗ için kim islām<-ġa> ilkin ol <īmān> keltürdi. ¹²ilk iş yalavaç-ķa ol erdi. yalavaç, ‘*aleyhi’s-selām*-dın kiğin ilkinki ħalīfe ol erdi. aŗar¹³ ebū bekr-ni öġdi. anı mü’min atadı. mütevekkil atadı. taķı aydı kim: “men ebū bekrķa anutmuş turur men”.

[81a]

¹öz kıatımda ol yegrek turur anlardın kim sizler tutarsız anıŗ için kim ²ķamuġı barıġlı turur taķı ol ajun menü kıalıġlı turur.

yime bu āyet-din kiđin yarlıķadı: ³*ve’l-lezīne’stecābū li rabbihim ve ekāmu’s-salāte ve emruhūm şūrā beynehūm ve mimmā razaknāhūm yünfikūn^{e 32}*

⁴bu āyet ‘ömer bin el-ĥattāb şānında gelmiş turur. aydı: ol kışı-ler kim saķnuķluk kıılurlar, ⁵bezük yazuķlardın, kör<k>süz nirselerdin. ya’nî ‘ömerniŗ er-likli andaġ irdi kim burun ⁶ķılıç almış erdi. yime ayur erdi: “barayın yalavaç-nı öldüreyin”. bir sâ ‘at-da andaġ mü’min ⁷boldı kim küfrdin saķnuķluk kıldı. yime but-ķa tapunmaķ-dın yandı. içġüdin, ⁸zinā kıılmaķ-dın, meniŗ için bu ķamuġdın saķındı taķı taŗrı-nıŗ yalavaçını ⁹öđürdi öz öfkesini özindin arıttı. taŗrı nomıŗa yalavaç busut birdi. ¹⁰taŗrı anı öġdi andaġ kim eşittjŗ.

yime aydı: ³*ve’l-lezīne¹¹’stecābū li rabbihim ve ekāmu’s-salāte ve emruhūm şūrā beynehūm ve mimmā razaknāhūm yünfikūn^{e33 12}* aydı: ol kışı-ler kim taŗrı-ķa yanut

³¹ 42. Şūra sūresi, 36. āyeti Kur’ân’da *fe mā ütütüm min şey’in fe metā ‘u’l-ĥayāti’d-dünyā <ve zinetuhā> ve mā ‘inde’l-lāhi ĥayr^m ve ebķā li’l-lezīne āmenû ve ‘alâ⁹ rabbihim yetevakkülun^e* “Size verilen şeyler, dünya hayatının geçici birer malıdır. Tanrı katındaki (ahiret sevabı ise) iman edip, Rablerine tevakkül edenler için daha hayırlı ve daha devamlıdır” şeklinde geçiyor. Burada sadece āyetin son cümlesi alınmış.

³² 42. Şūra sūresi, 38. āyeti. “Onlar ki Nebilerinin (tevhid ve ibadete devetine) icabet etmekte, namazı dosdoġru kılmaktadırlar. İşleri de hep aralarında danışmadır. Kendilerine verdiğimiz rızıktan hak yolunca sarfederler.”

³³ 42. Şūra sūresi, 38. āyeti. “Onlar ki Nablerinin (tevhid ve ibadete devetine) icabet etmekte, namazı dosdoġru kılmaktadırlar. İşleri de hep aralarında danışmadır. Kendilerine verdiğimiz rızıktan hak yolunca sarfederler.”

kıldılar. taķı yalavaç-ķa kırtindiler. ¹³yime namāznı azakın tuttı-lar. taķı müsülmanlık içinde keņeşti-ler. yana andın kim biz birdimiz.

[81b]

¹muyanlık kılırlar. bu ‘oşmān erdi. taņrı anı öğdi, ebū bekr, ‘ömer teg. yana mundın ²kiđin aydı: *ve’l-lezīne izâ esâbehümül bağyu hüm yentesırun.* ³⁴

bu āyet ‘alī ³üçün indi taņrı, ‘azze vü celle, anlarını ğurı bilgürtti. tıgme birini öğdi. öñin ⁴ezğülük birle ‘ali-ķa aydı: *fe men afâ ve asleha fe ecruhu ale’l-lahu innehu lâ yühibbu’z-zalimine* ³⁵ kimke kim küç ⁵tıgse taķı anı ol keçürse anını muyanı meniñ öze turur kim men taņrı men ‘ali-niñ ⁶muyanı özi üze vacib kıldı. bilgeler bu ayetlerde telim sözlemişler. biz anlarını ⁷ķul-ları üçün bu kes aydımız.

Not 1

Bu dördüncü bölümde bulunan *otrası ~ ötresi (79a/2), mūs (79a/12) ve turası (79b/11)* kelimelerinin okunuşu ve anlamları üzerinde düşünölmelidir.

Not 2

Müstensih iki yerde yanlış kelime yazmıştır: *şeddād bin ‘ād* yerine *şeddād din ‘ād* (80a/5) ve *adı* yerine *adl* (79b/12).

2. Aktarma

Başlık: ⁵*hā-mīm ‘ayn sin ķāf sūresinin çevirisi budur.*

[77a]

Bu hā-mīm ‘ayn sin ķāf sūresi Mekke’de inmiřtir. Bu beř harf mu‘cem harflerdendir. Yine onlardan, bilgelere bu harfler iķerisinde söz ğoktur. Ğođu onun

³⁴ 42. řūra sūresi, 39. āyeti. “Onlar ki kendi haklarına tecavüz olunduđu zaman yardımlařırlır”.

³⁵ 42. řūra sūresi, 40. āyeti. “Kötölüđün cezası da onun gibi kötölüktür. Fakat her kim bađıřlar da uzlařırsa, a onun mükāfatı Tanrı’ya kalmıřtır. řüphesiz, o zalimleri sevmez.

iledir ki bu âlemin zamanının düşüncesidir. O günden ki Tanrı türetmek (yaratmak) ile başladı, o güne kadar ki bu âlem tükenecek.

Ne zaman ki Peygamber, *selâm Onun üzerine olsun*, bu sözü söyledi ise, Mekeli kâfirler reddettiler. Peygamber(in) huzuruna geldiler ve “Sen Kur’ân’ı kendinden söylüyorsun” dediler. Bir başkasına “Muhammed yalancıdır ve “ben Tanrının elçisiyim” diye bu sözleri yalan olarak söyler. “Gelin! Medîne’ye gidelim. Orada hisarlar içinde Cuhûdlar var. Onlardan sorular isteyelim. Bu Muhammed’i o sorular ile

[77b]

sınayalım. Şâyet olmazsa biz ondan kurtulalım. Ebû Cehl bin Hişâm ile Velîd bin Mugîre, ikisi kalktılar ve Medîne’ye geldiler. Hayberli Cuhûdlar huzurunda, Beni Kurayza (kabilesi) ile (Medîne ile Hayber arasındaki) Fedek köyünde yaşayan kişiler Cuhûd idiler, Tevrat’ı bilir idiler. Onlar önceden Bahtanassar’dan kaçmış (ve) Medîne çevresinde hisarlar yapmış idiler. Bu ikisi geldiler ve Cuhudları topladılar ve dediler: “Biliniz ki bizim aramızda Peygamber olduğunu söyleyen bir kişi çıkmıştır. “Ben Tanrının peygamberiyim” der ve bir şeyler söyler. Ve “bunlar Tanrı’nın sözleridir” der. “Biz yalan mı söylüyor, doğru mu söylüyor bilmiyoruz. Bizim üzerimize gökten gelen kitap yok, size var. Siz Tevrat’tan zor sorular çıkarsanız, ondan soracağız. Şâyet Peygamber ise, cevabı güzel verecek, öyle ki Tevrat içindedir. (o zaman) biliriz ki o doğru peygamberdir. Şayet cevabı güzel vermez ise, onun yalancılığını bileceğiz. Onun sözünü dinlemeyeceğiz. Cuhûdlar Tevrat’tan sorular çıkardılar. Onlardan birincisi bu idi kim dediler: “Söyle! Tanrın nerededir? Ne yapar? Nasıldır?”. İkincisi odur ki: “Bu âlemde kaç yıl geçmiştir? Kaç yıl kalmıştır?”. Üçüncüsü o ki: “Can nedir?

[78a]

Nerededir? Nasıl nesnedir?”. Dördüncüsü: O kim(dir ki) demir onun elinde yumşadı, mum gibi oldu?”. Beşincisi: “O kim(dir ki) tunç ona aktı? Ondan bir şehir yaptı. O şehir nerededir?”. Altıncısı: O kim idi ki bu dünyada Cennet inşa etti? O Cennet nerededir?”. Yedincisi: “O kim(dir ki) kanı yeryüzünde ilk o döktü?”. Sekizincisi: “O kim(dir ki) ateşe ilk secde etti?”. Dokuzuncusu: “O kim(dir ki) puta

ilk tapındı.”. Onuncusu: “O kim(dir ki) sarhoş eden içkiyi ilk kim içti?”. Bunun gibi yirmi sekiz sorudur. Hepsi Kur’ân’da, el-bakara sûresinde söylenmiştir.

Bu soruları, Muhammed’i sınamak için, Cuhûdlardan aldılar. Cuhûdlar bu meseleleri Mekkeli kâfirlere verdiler. Ebû Cehl, *la’net Onun üzerine olsun*, dedi. “Biz bu soruları Mekke’ye ulaştıralım. Muhammed cevap verse, biz neyi bileceğiz doğru mu söyler, yoksa yalan mı söyler? Gerek ki bilgelerdin iki üç (kişiyi) bizim ile gönderesiniz. Muhammed cevap verdiği zaman, Tevrat içinde böyle midir yoksa başka türlü müdür bilecekler. Bize söyleyecekler. Cuhûdlar, kendi aralarından en bilgelerinden üç kişiyi çıkardılar. (Onları bu) bilgiler ile birlikte gönderdiler. Onlar

[78b]

geldiler. Ve bu meseleleri Peygamberden sordular. Peygamber “yarın bu meselelere cevap vereceğim” (dedi. Ancak) “İnşallah” diye söylemedi. Dokuz gün geçti. Peygamber, *selâm Onun üzerine olsun*, cevap vermedi. Onlar “Muhammed(in) Tanrısı Muhammed’e öfkelenmiştir, bu yüzden bu meselelerden ona öğretmez. Peygamber’in, gönlü kâfirlerin (bu) sözünden dolayı daraldı/sıkıldı. Cebrâyil, *selâm Onun üzerine olsun*, geldi. Bu sözü getirdi “**Rahman ve rahîm (olan) Tanrı’nın adı ile. Kuşluk vaktine and olsun. Sükûna erdiği zaman geceye and olsun**”³⁶ dedi. Bu güneş hürmeti için doğar ve bu gece (hürmeti için) gelir”. Senin Tanrın öfkelenmiştir. Seni düşman tutmuştur. Bu dokuz gün gelmedim, onun için idi kim sen “yarın söyleyeceğim (cevap vereceğim)” dedin, fakat “*inşâ’allâh*” demedin. Söylemen gerek idi. Cebrayil bu âyeti getirdi “**Hiç bir şey için ‘Ben bunu yarın yaparım’ deme. Meğerki o şeyi Tanrı dilemiş olsun**”³⁷ dedi: Sen neyi yapsan, yarın, öyle gerek ki, söyleyeceksin “Bu iş(i) yapacağım, yarın *inşâ allâh*”. Ondan sonra meselelere cevap verdi.

“Tanrı nasıldır?”(diye) sormuş idiler: Cevap getirdi: “**Rahman ve rahîm (olan) Tanrı’nın adı ile. O Tanrı birdir ve tektir**”.³⁸

³⁶ 93. Duhâ sûresi, 1.-2. âyetler.

³⁷ 18. Kehf sûresi, 23.-24. âyetlerden.

³⁸ 112. İhlas sûresi, birinci âyet.

[79a]

Söyle: “**Tanrı birdir.**³⁹ **Ona hiç eş yoktur. Samed’dir**”.⁴⁰ Yani Samed o olur ki, otarası boş olmasa ve hiç nerseye haceti gelmese. Yiyecek, içecek, giyecek sonra nasıldır. Ve “(O) **kimseden doğmadı.**⁴¹ **Kimse ondan doğmadı.**⁴² **Onun benzeri yok**”.⁴³ Tanrı(nın) bunun gibi sıfatları çoktur. Lâkin ondan fazlasını kim o söylemiş, biz de söylemeyiz. Bu tamamıyla kötüdür.

Yine “Tanrı ne iş yapar? (diye) sordular: Cebrâyil, *selâm Onun üzerine olsun*, bu âyeti getirdi. Ve dedi: Onların üzerine oku: “**De ki ey mülkün sahibi Tanrım**”.⁴⁴ **Bu yere kadar ki “Mülkü dilediğine verir, dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini azîz kılar, dilediğini alçaltırsın, iyilik elindedir. Doğrusu, Sen her şeye kâdîrsin**”.⁴⁵ de. “Tanrı bütün mülklerin sahibidir. Padişahların padişahıdır. Kime dilese, güç verir, kimden istese (verdiği gücü geri) alır. Kimi isterse, yükseltir, kimi istese, alçaltır.” Yine *tûlicü’n-nehâra*-dan ¹⁰*bi ğayri hisâb’a* kadar⁴⁶ “**... gündüzü geceye geçirir, ölüden diri, diriden ölü çıkartırsın, dilediğini hesapsız rızıklandırırırsın**” dedi: Yani “geceyi gündüze geçirir yine gündüzü geceye geçirirsin. Diriyi ölüden çıkarırsın ve ölüyü diriden çıkarırsın. Yine istersen, ona sayısız nesnelere verirsin.” Bu “diriyi ölüden çıkarmak” odur ki diri mus(?)’u ölü yumurtadan çıkarır(sın). Yine demişler: “Kâfir’i müminden çıkarır ve kâfirlerden mümin kişileri çıkarır.

[79b]

Kâfirler ölüdürler, mümin kişiler diridirler.

Onlar “kıyamet günü nasıl olur? (diye) sordular: Cebrâyil, *selâm Onun üzerine olsun*, bu âyeti getirdi. “**Sana kıyametin ne zaman kopacağını soruyorlar. Sen onu ne**

³⁹ 112. İhlâs sûresi, birinci âyet.

⁴⁰ 112. İhlâs sûresi, ikinci âyet.

⁴¹ 112. İhlâs sûresi, üçüncü âyet.

⁴² 112. İhlâs sûresi, üçüncü âyet.

⁴³ 112. İhlâs sûresi, dördüncü âyet.

⁴⁴ 3. Âl-i İmrân sûresi, 26. âyet.

⁴⁵ 3. Âl-i İmrân sûresi, 26. âyet.

⁴⁶ Al-i İmran sûresi, 26. âyetten.

zaman bileceksin?”⁴⁷ (Cebrâyil) dedi: “Senden kıyamet günü nasıl olur” (diye sorarlar). Sen kıyamet gününün (ne zaman ve nasıl olacağını) bilmezsin. (Çünkü) sen (sadece kulları) korkutucu bir peygambersin. Yine buyurdu: “**Onu görecekları gün onlar, dünyada sanki bir akşam veya onun kuşluk vaktinden başka durmamışa dönecekler**”.⁴⁸ dedi: “Ondan sonra o zaman ki görecekları kıyamet günü düşünürler, dünya içinde bir sabah kalktılar veya bir akşam gördüler o anda.”

Onlar “can nedir?” (diye) sordular. Cebrâyil “bu âyeti oku, dedi. De ki: “**Ruh rabbimin işlerindedir. Size, ancak az bir bilgi verilmiştir.**”⁴⁹. (Cebrâyil) dedi: “Sana “Can nedir” (diye) sorarlar”. De ki:“ Can Tanrının buyruklarındandır. Bu bilgiyi kimseye vermemiştir. Ruh da Cebrâyil’in adıdır. (Yüce Tanrı) şöyle ki buyurur. “**O gecede melaikeler ve ruh (Cebrayil) ...**”.⁵⁰ dedi: Leyletü’l-kadr gecesi Cebrâyil başka melekler ile birlikte tanrıya ibadet eden o kişilere doğru iner, onlara sevinç, Cennet verirler (müjdelerler).

Onlar ki “demir kimin elinde yumuşadı ne kim isteseler, ondan yapar idi” (diye) sorarlar. Peygamber cevap verdi. {adl} Davud idi ki demir onun elinde yumşar idi. Ondan (demirden) zırh yapardı. O zırhlardan kişilerde çok kalmıştır. Onlar

[80a]

“akıcı tunç kaynağı kime idi? (diye) sordular. (Peygamber) âlem içerisinde Süleyman (Peygamber)den başka kimseye yok idi. Bu şöyledir ki Tanrı buyurur: “**Erimiş bakır madenini ona sel gibi akıttık**”.⁵¹ Süleyman o tunç ile yeklere bir çöl içerisinde bir şehir yaptırdı. Çok kişiler o şehri gördüler.

Cihan içerisinde hayret edilenlerden birisi odur. O ki, Şeddâd-i bin âd idi, yeryüzünde Cennet yaptırdı. Hûd (Peygamber) ile söyleşti. Hûd (Şeddâd’a) “Tanrıya ibadet et! Sana Cennet verecek.” dedi. Şeddâd “Cennet nedir? (diye) sordu.

⁴⁷ Naziat sûresi, 42. âyet.

⁴⁸ Naziat sûresi, 46. âyet.

⁴⁹ 17. İsrâ sûresi, 85. âyeti.

⁵⁰ 97. Kadr sûresi, 4. âyetin başı.

⁵¹ 34. Sebe sûresi, 12. âyetten.

Hûd Peygamber Cennet sözünü söyledi. Şeddâd “ben kendi dünyamda böyle Cennet yapacağım” dedi ve Cennet yaptırdı. Azîz ve celîl olan Tanrı “**Görmedin mi Rabbin Âd (kavmine) ne yaptı?**”⁵² (diye) buyurur. Âlemi altından gümüşten istedi. O uçmak ile onun üzerine bir deveyi bir gümüşe verir idi. Kişi gümüşsüzlükten alamaz idi.

Onlar “ilk haksız kanı kim döktü” diye sordular. Cevap verdi: “Kabil idi. Âdem (Peygamber)in oğlu öz kardeşini öldürdü. Yine Kabil idi kim ilk ateşe secde etmek için durmaya koyuldu. Sarhoş edici nesneyi ilk içen Kabil idi. Put’a ibadet etmeyi ilk Cemşid çıkardı. Bu tamamıyla Bakara sûresinde söylenmiştir. Lâkin geçmişlerden burada bu kadarı yeterlidir ki bu sûrenin

[80b]

inmesi için yâd ettik.

Hâ Mîm’lerin övüncü dört halife ile dir.

Lâkin bu sûreleri yedidir. Sûrelerde çok acayıplikler var. Bu yedi sûreyi ‘arâyisü’l-kur’ân (diye) adlandırırılar. Bazı topluluklar da *besâtînü’l-kur’an* derler. Bir birlerinden sonra yâd etmiştir.

Öyle ki Tanrı “**Size verilen her hangi bir şey dünya hayatının bir geçimsizliği ve süsüdür. Tanrı katında olan ise daha hayırlı ve süreklidir. Aklınız ermiyor mu?**”⁵³

Bu âyet Ebûbekr şânında inmiştir. Azîz ve celîl olan Tanrı buyurur. “**O ki sizlere verilmiştir, bu dünyalık nesnelere dir. O ki Tanrı katında rahmetten, ni’metten, cennetten Tanrı’nın didarından daha iyidir. “Size verilen her hangi bir şey dünya hayatının bir geçimsizliği ve süsüdür. Tanrı katında olan ise daha hayırlı ve süreklidir. Aklınız ermiyor mu?”**”⁵⁴ Yani Ebûbekr es-Siddîk’ı mümin diye isimlendirdi, mütevekkil diye isimlendirdi. Ve dedi ki: “Ben Tanrı, Ebûbekir’e, ona daha iyi hazırladığım o nesnelere ki sizlere verdim. Bu âlemde ilkin onu yâd etti. Onun için kim islâma ilkin o (iman) getirdi. Peygambere ilk eş o idi. Peygamber, *selâm Onun üzerine olsun*’den

⁵² 89. Fecr sûresinin 5.-6. âyetlerinden.

⁵³ 28. Kasas sûresi, 60. Âyet.

⁵⁴ 42. Şûra sûresi, 36. âyeti.

sonra birinci halife o idi. Ona Ebûbekr'i övdü. Onu mümin diye isimlendirdi, mütevekkil diye isimlendirdi. Ve dedi ki: "Ben Ebûbekir'e hazırlamışım."

[81a]

Benim katımda o onlardan daha iyidir ki sizler onun için tutarsınız ki hepsi varandır ve o âlem ebedî kalandır.

Yine bu âyetten sonra buyurdu: "*Onlar ki Nebilerinin (tevhid ve ibadete davetine) icabet etmekte, namazı dosdoğru kılmaktadırlar. İşleri de hep aralarında danışmadır. Kendilerine verdiğimiz rızıktan hak yolunca sarfederler.*"⁵⁵

Bu âyet Ömer bin Hattâb şânında gelmiştir. Dedi: "O kişiler ki büyük günahlardan, çirkin nesnelere takvâ sahibi olurlar. Yanî Ömer'in erliği öyle idi ki önce (eline) kılıç almış idi ve "gideyim peygamberi öldüreyim" derdi. Bir saatte öyle mümin oldu küfürden (çıkıp) takvâ sahibi oldu. Ve puta ibadet etmekten döndü. İçki içmekten, zinâ etmekten bunların hepsinden benim için sakındı ve Tanrının peygamberini seçti, öz öfkesini özünden arıttı. Tanrının sünnetine Peygamber yardım verdi. Tanrı onu övdü, öyle ki duydun.

Tekrar dedi: "*Onlar ki Nebilerinin (tevhid ve ibadete davetine) icabet etmekte, namazı dosdoğru kılmaktadırlar. İşleri de hep aralarında danışmadır. Kendilerine verdiğimiz rızıktan hak yolunca sarfederler*"⁵⁶ dedi. O kişiler ki Tanrı'ya cevap verdiler ve Peygambere inandılar ve namazı şartları ile yerine getirdiler. Ve Müslümanlık içinde istişare ettiler. Ve ondan sonra biz verdik.

[81b]

Sadaka verirler. Bu Osmân idi. Tanrı onu övdü. Ebubekir ve Ömer gibi.

Yine bundan sonra dedi: "*Onlar ki kendi haklarına tecavüz olunduğu zaman yardımlaşır.*"⁵⁷

⁵⁵ 42. Şûra sûresi, 38. âyeti.

⁵⁶ 42. Şûra sûresi, 39. âyeti

⁵⁷ 42. Şûra sûresi, 39. âyeti

Bu âyet Alî için indi *Azîz ve celîl olan* Tanrı onların derecelerini belirtti. Her birini başka güzellik ile övdü. Alî'ye aydı: “*Kötülüğün cezası da onun gibi kötülüktür. Fakat her kim bağışlar da uzlaşırsa, artık onun mükâfatı Tanrı'ya kalmıştır. Şüphesiz, o zalimleri sevmez.*”⁵⁸ Kime kim güç deyse ve onu o affetse, onun sadakası benim üzerimedir ki “*ben Tanrıyım*”. Alî'nin sadakasını özü üzerine vacib etti. Bilgeler bu âyetlerde çok söylemişler Biz onların kulları için bu defa tekrarladık.

Kaynakça

REZAI, M. (2016). “Hârezm Türkçesiyle Yazılan Bir Kur'an Tercümesi (Meşhed-âstân-i Quds-i Razavi Nüshası), Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 5/3: 1094-1113.

SERTKAYA, O. F. (2018a). “Horezm Türkçesi İle Yazılan Kur'ân Tercümesinin Meşhed Nüshasında Hz. Süleyman'ın Atları”, Journal of Old Turkic Studies, 2/2: 50-78.

SERTKAYA, O. F. (2018b). “Horezm Türkçesi ile Yazılan Kur'ân Tercümesinin Meşhed Nüshasında “Hz. Mûsâ ve Deccâl” Bölümlerinin Tefsir Metni”, IV. Uluslararası Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, 25 Ekim 2018. [Yayımlanmamış Bildiri]

SERTKAYA, O. F. (2019a). “Horezm Türkçesi İle Yazılan Kur'ân Tercümesinin Meşhed Nüshasında Hz. Mûsâ Ve Deccâl Hikâyeleri”, Journal of Old Turkic Studies, 3/1: 91-138.

SERTKAYA, O. F. (2019b). “Horezm Türkçesi İle Yazılan Kur'ân Tercümesinin Meşhed Nüshasından Bazı Parçalar (III)”, Journal of Old Turkic Studies, 3/2: 433-450.

ŞİMŞEK, Y. & O. F. SERTKAYA (2015). “Horezm Türkçesi ile Yapılan Kur'ân Tercüme-lerinden Meşhed Nüshası Üzerine İlk Bilgiler I”, Teke: Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 4/4: 1382-1412.

ŞİMŞEK, Y. (2017). “Meşhed nüshası Türkçe Kur'ân Çevirisinin Söz Varlığı Üzerine Notlar”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 42: 97-111.

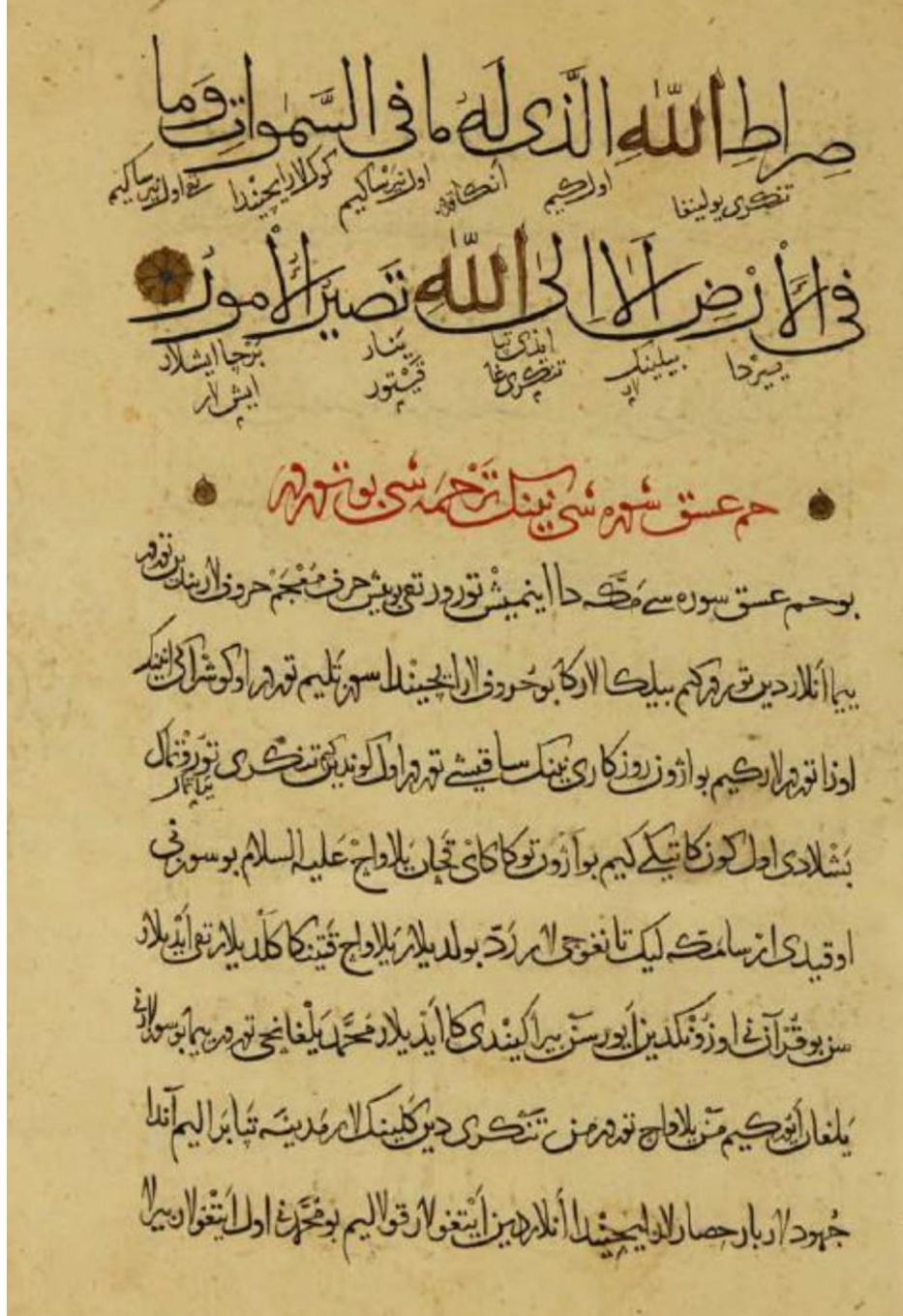
ŞİMŞEK, Y. (2018). “Meşhed nüshası Türkçe Kur'ân Çevirisinin Söz Varlığı Üzerine Notlar II: Bazı Hapaxlar Üzerine”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 43: 65-75.

⁵⁸ 42. Şûra sûresi, 40. âyeti.

ŞİMŞEK, Y. (2019). Harezmi Türkçesi Kur'ân Tercümesi (Meşhed Nüshası [293 No.], Giriş-Metin-Dizin) I-II, Ankara: Akçağ Yayınevi.

Metnin Orijinal Resimleri

Resim I

Meşhed Nüshası, 77a

سیناغالیم اگر بولسا سا بینان دین قوخی الیم بو جمل بن هشام نغی ولید بن مغیر
 ایجا کو قوتی الیما مدینه قاکلدیلار خیب لیج جهده ارتقیندا بنی خزیه وادی القری
 فدک کیشی اری جو کولار امدیلار توریت سیلار اذیلان انلار برون دین تخت نصرت
 دین قیش از دیلار مدینه تیکل سیندا حصار ارایتمیش از دیلار بویا کول کلدیلار بو
 جهمودا سیغدی الیما ایدیلار میلین کلا کیم بیز نینک امیزدایر آنجیقیش توریم
 یلاد اخلیق دعوی قیلریم ایون کیم مرتضی نینک اداچی توریم نغی سالار اوقیر نغی
 ایتور بولار تنگسری نینک سوزلاری توریم بیز میانس مین یلغار مو ایتور بویا چای مو ایتور
 بیز نینک اوزا کول دین کتابت قسیرا کابار کرا کیم توریت دین نغول اچیقار سائیز
 قشغ اندیز ایتغان مین کرا یلاد اچ از ساینوت بیز کانی ایلغ کیم توریت اچیندا توریم سیکای کیم
 اول حق یلاد اچ توریم اگر نینوت اذ کور باس بولسا بیلکای مین اینک ایلغان یلیقینه اینک
 سوزیر ایشتم کانی مین جهوه اذ توریت دین نغول اچیقار دیلار انلار دین بویا اذ کیم
 ایدیلار ایغیل تنگسری کیم قشما توریم نغول اچ کیم اول کیم نغی اول توریم کیم
 بولان دین نغی سیک کیم نغی نغی سیک کیم نغی اچینجه اول کیم جان نغی توریم

Resim II

Meşhed Nüshası, 77b

قید تهر نانتک اول تورینجیسه اول کیم تیمور کیمینک ال کیندا یوشادی موی
 تال بولدی بیسینجیسی اول کیم توج کیم کا اقی اندین کیندایتی اول کیند قید تهر
 التینجیسه اول کیم کیم ازهر کیم بو آژوند اجماق ایتی اول کیند قید تهر
 بیتینجیسی اول کیم قاز ایلک کیم توکتی بیسینجی اول کیند قید تهر
 ایلک اول کیم یو کوندی تورینجیسه اول کیم ایلک شقا کیم یو کوندی اول کیند
 اول کیم ایسبوز تکان ایلک کیم ایجتی موندغ بیکه می سکیر ایتتورن
 توغی ایسبیش تهر کباب ایلکیندا البقره سور سیندل بو ایتتورن ازی حور اولدی
 الدیلار محمدنی سینا ماق اوز حور اولدی بومسله ازی مکه لیک تانغوی ارقا
 بیر دیلار بوجمه لعه الله ایدی بیسینجی اولدی ایتتورن کیم تبا التالینک مجاب
 یئوت بیسینجی بیلکای میز حیز مو ایز بو قیسا یلغار مو ایز کیم اکی
 اوز بیلکالار دین بیزینک میرا ایغای سیز محمد یئوت بیسینجی بیلکای ایتتورن
 ایچیندا موندغ تهر بو قیسا اولکیز تور کور تهر میرکا ایغای ایز حور اولدی
 کیسه فی حیقار دیلار اولدی ایتتورن بیلکالار ایتتورن بیلکالار ایتتورن ایتتورن

Resim III

Meşhed Nüshası, 78a

كَلْدِيلَارِي مِيلاوَج دِين بُو مِيلاوَج بُو مِيلاوَج اَرْدِي مِيلاوَج اَيْدِي مِيلاوَج
 مَسْئَلَه اَرَقَايْنُوت بِيَر كَا فَي مَن اِنْمَادِي كِيَم اِنْ شَاءَ اللهُ تَبِيو تُو قُر كَر كَنجِي مِيلاوَج
 عَلَيْهِ السَّلَام يَنْوَت بِيَر مَادِي اَنلَار اَيْدِيلاوَج مُحَمَّد تَضَر بِي مَحْمَد قَابُوش مِيلاوَج
 كِيَم اَنكَا اَوْ قَتْر مَس بُو مَسْئَلَه اَر دِي مِيلاوَج كُو كَلِي نَلَر بُولدِي كَا فَا رَسُو نِي دِي مَن
 جَبْرِيْل عَلَيْهِ السَّلَام كَلْدِي مَس مَوْرُغِي كَلْتَر هَلِي كِيَم بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
 وَالصَّحْحٰى وَالْيَمِيْنِ اِذَا سَجَدِي اَيْدِي بُو كُو ن خِرْمَتِي اَوْ جُو ز كِيَم تُو غَار تَعِي
 تُو اَوْ جُو ز كِيَم كَلْمَر تَن كَرِي سَنِي نِي ك بُو ش مِي ش تَقَر سِي نِي دَش مَر تُو مِي ش تَقَر
 بُو تُو قُو ز كُو ن كِيَم كَلْمَادِي مِي نِي نِي ك اَوْ جُو ز اَهْلِي كِيَم سَن اَيْدِي نِي ك اَر دِي مِي اَيْغَاي مَر تَع
 اِنْ شَاءَ اللهُ اَيْمَادِي نِي ك تِي مَكِي نِي ك كَر اَل اَر دِي مِي اَبُو اَيْتِي فِي كَلْتَر هَلِي كِيَم
 وَلَا تَقُو لَن لَشَيْءِي اَتِي فَا عِلْ ذَلِكْ غَدًا اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللهُ اَيْدِي كِيَم
 قِي لَسَا نِي ك سَن يَارِي نِي اَنْ اَلْع كَر اَك كِيَم اَيْغَاي سَن بُو اَيْتِي قِي لَغَاي مَر يَارِي نِي اَنْ شَاءَ اللهُ
 اَنْ دِي نِي كِي دِي نِي مَسْئَلَه اَرَقَايْنُوت بِيَر هَلِي اَيْتِي مِي ش اَر دِي لَكِي مَر تَضَرِي نِي تَا ل تُو مَر
 يَنْوَت بُو كَلْتَر هَلِي بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدُ السَّمَوَاتِ

Resim IV

Meşhed Nüshası, 78b

ایفیل تضرری پرتور و انکار هیچ ایشان از اس صمد تهر یعنی صمد اولک بولیم
 اوترا سی قوروغ بولما ساتم میج نیز ما کا حاجتی کلاما سیکو ایچلو صمد کو قلا
 قنجاسر تهر پها کیم از سادین تو غمادی کیم از سادین تو غمادی کیم از سادین تو
 تضرری صفی ای تلمیم تهر مؤنلاغ و لی انداغ اوتوق کیم اولک همیشه بیما ایلمین
 بو یغلا تو کال تهر مین اول کیم ایلیلا تضرری ای قیلو جبریل علیہ السلام بن
 آیتکله تهر بی ایلی انلاز نینک اوزا اوقیغیل **قُلْ اللَّهُمَّ مالک المملک بویر جا**
ملکی کم **انک علی کل شیء قدیر** ایفیل تضرری قوغ ملکلا مابنایه تهر
 پادشاہ از نینک لاشامی تهر کیم کا قولسا از کلیکلیک پیر کیم دین قولسا
 اولور کیمنی قولسا اغیل پیر کیمنی قولسا اوجوزا پیرنا ایلی تویج التهاد دین
 یغیر حساب قاتکی یعنی تورغ کوزا کیکورور پیرا کورغ تور کا کیکورور تیر یکنی اولور کین
 چیقارور تی اولور کتی تیر یک دین چیقارور تی نیر سا اولور کاکار کیم قولور ساقیشین
 اولور دین چیقارور اول تهر کیم تیر یک مور اولور بومور تغادین چیقارور پها ایمیلار
 تانغوجی کیم تینمیش دین چیقارور تی تانغوجی ادر کیم تینمیش کیمیش ادر چیقارور

Resim V

Meşhed Nüshası, 79a

مانعوی اراد کورده کیم تینمیش کیسه از تریک قهر اراد کیم آیدیلار اولوغ کون
 قچار بولور جبریل علیه السلام بویک صله توره نیشلور تک عز الساعة آیتا من سیمیا
 آیدی سیندیز سوزدیلار اولوغ کون قچار بولور سز اولوغ کون دیر ستماس سن سز اولوغ
 تورور سز قور قور توجی نیایر لیقادی کما هتم یوم یز وظالم یلینوا الاعیبه اوضیها
 آیدی انلاغ قلی اولدو کیم کور کالی اولوغ کون ساقینر ار دنیا ایچیندا بیایر تا تور دیلار
 ایزدیر انخاشام کور دیلار تب اول کیم سوزدی لار جانف تور جبریل آیدی بویک صله
 قبل الروح من امر رنی کما اویتم من العلم اقلیلا آیدی سز کا ایتم لار
 جانف تور ایغیل کیم جانف صوری نینک یلیغ اریندیز تورور بویک صله سیم ارسا کا
 بیلمیش تورور روح بیا جبریل نینک آت تورور انلاغ کیم بر لیقار نزل الملائکة والروح
 آیدی لیللة القدر توفی جبریل انبار اولنیز فرشته اریلا اول کیشی لاری کیم تصوری غا
 تیار لار انلاغ قاسفونج ادهای دیر لار اول کیم سوز دیلار کیم تیمر کیم نینک الکنندیز اول
 قلم اولور اولور لار اندیر قیلور ادهای بلواج آیدی اولور اولور کیم نینک الکنندیز اولور
 یونشار ازیدی اندیز یاریق اتار ازیدی لار اریق اولدیز کیسه اراد اتمیم قالمیش تورور اول کیم

Resim VI

Meşhed Nüshası, 79b

سوزد لار کیم اقدان توج یولی کیمیز کازدی آیدی اوزل اچیندا کیم اضاکا
 یوق ازدی سلیمان دیران کیز بواول تور کیم نصیری تلیقار • واسلنا له عین
 القطر لایه • سلیمان اول توج بیر لایک کایر یابان اچیندا بیر کیندا تله
 تلم کیشه اول کیندن کونز لایله جهان اچیندا تنکسوق لایله دین اول تور اول کیم
 اوخماق لایق میر یوزیندا شتاد دین عباد ایزله هوند بیرلا سوزلاشته هوند آیدی
 نصیری کاکیز تیز کیل سنکا اوخماق بیر کافی شتاد آیدی کجماق بولهر نود یلاخ
 اوخماق سوزنی آیدی شتاد آیدی کونز کیندا اؤنلا مونداغ اوخماق اشکای سوزنی
 اوخماق ایچ نصیری عز وجل لایقار • بعد ارم ذات الهماد اوزن ازلدی
 التور کومیش دن اول اوخماق اول ناینگ اوزنلا بیر تیغایر کومیش کایر ورازدی کیشه الواسن
 ازلله کومیش نیکل دین اول کیم آیدیلر ایلیک ناخوق قان کیم توکتی آیدی قایل ازلله
 آدم نینک اوغلی کیم اوز قداشین اولدور ددی بیما قایل ازدی کیم ایلیک اوغلی کونما اقره
 کیشته اشر ونگو اچنگون بیما قایل ایلیک ایچته ایلیک بون خار قاتونماق جمشید اچتار
 بو قوغ ایلمیش تور البقره سوره سیندا اولی کومیش لایله دین مندا بو کس تپور کیم بو سوز
 نیک

Resim VII

Meşhed Nüshası, 80a

اینانکی اوجون یا ذقیلک بزمین هم لارا و کلدوشی تورک تیشراک بیزلا توره
 دئی بوسوره اری بیتر تور بوسوره اهر د اتلیم نائلسوقان تورور بویته سوره
 عرایر القزان اوقیرلار بیلر ضرره تی بسا تین القزان ایتورلار بیزا کندی
 کیدین یا ذقیلکیش تور انلاع کیمر تضرری بیلقار فیا اوتیتیم من شیء
 فتاح الحیوة الدنیا و ما عند الله خیر و اتقی للذیر آمنوا و علی اظهمن کلون
 بوایت ابوبکر شایندا اینمیش تور تضرری عر بیلر بقار اول کیم سیزلار کا
 بیز بلمیش تورور بو اذو نلیق تیز سا اار تورور اول کیم تنکری قیتندا تورور خمتتین
 نعمت دیزاج حماق دیز تنکری نینک دیدار بیدر اذو کور تورور للذیر آمنوا و علی
 اظهمن یتوکلون یعنی ابابکر الصدیق مؤمنن اادی متوکل اادی ته
 ایدی کیم من تنکری ابوبکر قانو تمیش تورور من انکا کیراک اول کیم سا اادی کیم سیزلار کا
 بیز هم بو اذو نکا ایلیکین لای یا ذقیلدی ایننک اوجون عیم اسلام ایلیکین اوا کلتور
 ایلیک ایشلا و اوج قاول ایزه ای بلا و اوج علیه السلام دیز کیدین ایلیکینک خلیفه و اول ایزه ای کار
 ابوبکر فوا و خدی لای مؤمنن اادی متوکل اادی ته ایدی عیم سیزلار کا ایتو تمیش تورور

Resim VIII

Meşhed Nüshası, 80b

اوز قئيمدا اول خيراك تهره اوله ادين حيم سيزار توتار سينر اينك اجوت حيم
 قومغ بر بغله تهره تهر اولك زمت كو قالينغله تهره بيا بو ايت دين كدير بيلقلى
 • وَالَّذِينَ يَخْتَبُونَ كِبَاءَ الرِّثْمِ وَالْفَوَاحِشِ وَإِذَا مَآءٌ مِّنْهُمُ انْفَجَرَ
 بو ايت غمغم خطا باش ايندا كليمش تهره ايدى اولكيشى لار كيم سقنوقلوق قيل اولار
 بلكه يازوقلا ادين كوز سهز نير ساله ادين بئغ عمر نيناك اولك ائلاغ ايزه لار كيم بورن
 قيلخ الميش اده بيا اهر ازدى براين يلا واجه اولدورلايين ساعته ائلاغ مون
 بولدى كيم حفر دين سقنوقلوق قيلدى بيا بئق تونماق دين نيدر ايلكدير
 زينا قيلماق دين نيناك اجوز بو قومغ دين سقنوقلوق تهره نيناك يلا واجه
 اوز دردى اوز اوقاسينه اوز اينديز اركى تنه نى نوميتن كا يلا واج بسوت نير هله
 تنه نى اركى اوكدى ائلاغ كيم ايشيتنك بيا ايدى • وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ
 وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ وَهُمْ رُزْقَاهُمْ يُنْفِقُونَ
 ايدى اولكيشى لار كيم تنه نى قايونوق قيلد يلا تهره يلا واج قاشي تهره نيدر يلا
 بيا نماز اداقير تهره اذ تهره مسلمان تير ايجيندا ككاشنه ازين ائدي كيم نير نير ايميز

Resim IX

Meşhed Nüshası, 81a

مؤيدان قیلر اربوعثمان از دی تنصیری اغ اوسدی بو عمر تا کینا مؤیدین
 کینز ایدی و الذین اذ اصابتهم البعی هتم ینتصرون بو ایت علی
 اوجوز ایندی تنصیری عزوجل انلا نینک قوری سید کوز تی کما یریدو کدی اولین
 اذکولون یرا علی قایدی فن عفی واصح فاجزه علی الله کیم کایم
 تیکساتی اغ اول کچوسا اینک مو یانی منینک اونا تهر حیم تنصیری علی نینک
 مؤید اوزی و زواج قیلدی سیدکا اربو ایت ادا تلیم سور امیش انین ایلار نینک
 قولادی و چور بو کس ایدیمین **الرخرق شهره شی نینک سندی** الرخرق شهره
 مظه کیکر و سکسوز توقور ایت تور و عراق لیغ حجاز لیلار داسکسوز سکسوز ایت تور
 شام لیغ ارداسوز ایت تور حیم ایت تور کوفه لیغ ارداهو ممین ایت تور و
 حجاز لیک بصر لیغ اردا خبر داکمیش تهر حیم من قراء سورة الرخرق کان
 ممن یقال له یوم القيامة یا عبادی لا خوف علیکم الیوم ولا انتم تخفون
 ادخلوا الجنة بغير حساب یلاداج یر لقا میس صل الله علیه وسلم کیم کیم
 الرخرق سور سین اوقیس اولوغ کوز انا کات تنصیری یر لقا غای تمی ایتغای ای سینه اولوم

Resim X

Meşhed Nüshası, 81b